

**Zoraď zastavenia
krížovej cesty:**

- a) Ježiš umiera na kríži
- b) Ježiš napomína plačúce ženy
- c) Ježiša snímajú z kríža
- d) Šimon z Cyrény pomáha Ježišovi niesť kríž
- e) Z Ježiša zvliekajú šaty
- f) Ježiša kladú do hrobu
- g) Ježiša pribíjajú na kríž
- h) Ježiš berie na seba kríž
- i) Veronika utiera Ježišovi tvár
- j) Ježiš druhý raz padá pod krížom
- k) Ježiš tretí raz padá pod krížom
- l) Ježiš sa stretol so svojou matkou
- m) Ježiš odsúdený na smrť
- n) Ježiš prvý raz padá pod krížom

Riešenie: 1m 2h 3n 4i 5d 6i 7j 8b 9k 10e 11g 12a 13c 14f

† Farský list

Číslo 30 1.apríla 2007

Gréckokatolícka cirkev, Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov

Strastný týždeň

Posledný týždeň pred Paschou je zasvätený spomienke na posledné dni pozemského života nášho Spasiteľa - jeho strasti, smrť a pochovanie. Preto sa nazýva strastným. Taktiež tento týždeň nazývame **Veľkým**, pre všetky tie udalosti, ktoré sa počas neho udali.

V prvých tri dni strastného týždňa si Cirkev pripomína udalosti, ktoré majú veľmi blízky vzťah ku Kristovým strastiam. Tieto udalosti sú s bázňou spomínané v tie isté dni, v ktoré sa aj naozaj stali. Sú spomienkou na posledné účinkovanie Ježiša Krista v Jeruzaleme a jeho okolí: „Cez deň učil v chráme, ale na noc vychádzal von... ..všetok ľud sa skoro ráno hrnul k nemu do chrámu počúvať ho“ (Lk 21, 37-38). Evanjelium **Veľkého pondelka** pripomína znamenia posledných časov tak mesta Jeruzalem, ako aj časov spásy. Evanjelium **Veľkého utorka** nám pred zrak predkladá podobnosť s výzvou na bdelosť, uvedomelé využívanie Božích darov a ostražitosť v živote. Evanjelium **Veľkej stredy** o pomazaní Ježiša v Betánii je už bezprostrednou prípravou na jeho spasiteľné utrpenie – prípravou na „jeho pohreb“.

Veľký štvrtok

Vo Veľký štvrtok si Cirkev pripomína sled udalostí, ktoré sa stali v tento deň. V tento deň Ježiš umyl svojím učeníkom nohy, slávil paschálnu večeru so svojimi učeníkmi, ustanovil sviatosť Eucharistie a kňazstva, trpel v Getsemanskej záhrade a bol Judášom zradený.

V Strastnom týždni sa uskutočňuje aj varenie a posvätenie myra (silne aromatický olej, ktorý sa používa pri vysluhovaní sviatosti myropomazania – birmovky). Myro začínajú pripravovať na Krížupoklonnú nedeľu Veľkého pôstu. Vtedy sa pripravuje starý olej a víno, zmiešavajú sa spolu a varia sa s rozličnými ladanmi a voňavými kvetmi a trávami.

Záverečné „myrovarenie“ sa uskutočňuje v Strastnom týždni. Ráno vo veľký pondelok prichádza na miesto, ktoré je pripravené na varenie myra, archijerej (biskup) s duchovenstvom a svätí vodu. Po posvätení vody kropí archijerej touto svätenou vodou pripravenú materiu na myrovarenie. Potom archijerej zapáli oheň pod kotlami. V tom čase prítomní presbyteri čítajú Evanjelium a diakoni miešajú v kotloch olej a víno. Vo Veľkú stredú vkladajú do pripraveného myra aromatické látky. Potom sa myro rozlieva do nádob, ktoré sa odkladajú zapečatené do budúceho dňa. Samotné svätenie myra sa uskutočňuje na Veľký štvrtok v doobedňajších hodinách.

Vo večerných hodinách sa slávi liturgia svätého Bazila Veľkého, ktorej predchádza večiereň.

Veľký piatok

Celá bohoslužba Veľkého piatku je zasvätená vzácnnej spomienke na Spasiteľove strasti a jeho smrť na kríži. Svätá Cirkev odкрýva pred očami veriacich plnú knihu spasiteľných strastí Pánových, začínajúc od krvavého potu v Getsemanskej záhrade až po ukrižovanie na Golgote.

V noci na Veľký piatok Typikon predpisuje Utiereň s čítaniami evanjelií o Kristových strastiach. Táto bohoslužba sa má sláviť v druhej hodine noci, čiže podľa nášho počítania času, vo veľký štvrtok o ôsmej večer.

Na tejto utierni sa číta dvanásť evanjeliových čítaní ako prirovnanie k dvanástim hodinám noci.

Pri prvom čítaní evanjelia sa zvoní zvonom jedenkrát, pri druhom dvakrát, atď. Počtom zvonení sa oznamuje, ktoré evanjelium v poradí sa číta. Evanjelia sú zoradené po poriadku podľa udalosti Ježišových strastí. Tak ako slávenie Božskej liturgie je obrazom

Golgotskej obety alebo spomienky na smrť Ježiša Krista, tak v samotný deň spomienky tohto celosvetového diela, neslávi sa ani Božská liturgia ani Liturgia vopred posvätených darov na znak hlbokého súcitu veriacich so svojím Spasiteľom v tento deň.

Namiesto liturgie slávia sa Cárské časy (Kráľovské hodinky), ktoré obsahujú žalmy, čítania z apoštola a evanjelia, tropáre a stichyry sprítomňujúce smrť Ježiša Krista.

V piatok popoludní sa slávi Veľká večiereň s uložením pláštenice do hrobu. Táto večerná bohoslužba na Veľký piatok má niekoľko zvláštností: číta sa apoštol a evanjelium o Kristovom odsúdení, umučení, smrti a pohrebe. Počas spevu poslednej stichyry sa otvoria Cárské (kráľovské) dvere a kňaz s diakonom predstavujú Jozefa z Arimateji a Nikodéma okiadať oltár. Počas tropára „*Ctihodný Jozef...*“, slúžiaci kňaz berie na hlavu pláštenicu a obchádza s ňou aj s evanjeliárom prestol (alebo celý chrám) vychodiac do lode chrámu, kde ich kladie na pripravený tetrapod (prípadne analoj) v strede chrámu pred cárskymi dverami. Po uložení pláštenice na tetrapod, ktorý predstavuje Ježišov hrob, kňaz okiada pláštenicu a ľud spieva tropár: „*Anjel pri hrobe...*“

Tento tropár dáva týmto udalostiam úplne novú tvár - novú nádej, ktorá nám svieti v Kristovom vzkriesení. Po tropároch sa káže poučné slovo a bozkom sa uctieva pláštenica na jazvách nôh Ježiša Krista.

V tento svätý deň Veľkého piatku je prísny pôst.

Veľká sobota

Vo Veľkú sobotu si svätá Cirkev pripomína pochovanie Ježiša Krista, jeho prebývanie telom v hrobe, zostúpenie Duchom do predpekla, uvedenie lotra do raja, prebývanie na tróne s Otcom a Duchom a zároveň pripravuje na nastávajúce dielo Kristovho vzkriesenia.

Celá bohoslužba Veľkej soboty je plná protipólnych udalostí (zármotku a potešenia, biedy a radosti, sĺz a smiechu). Bohoslužby toho dňa sa začínajú od samého rána a prebiehajú do jeho samotného konca tak, že posledné sobotné piesne splyvajú s nedeľnými.

V siedmej hodine noci (podľa nášho počítania o jednej po polnoci z piatku na sobotu), sa začína tzv. Jeruzalemská utiereň.

Vo večerných hodinách sa na Veľkú sobotu slávi večiereň s liturgiou svätého Bazila Veľkého. Táto bohoslužba je završením strasných slúžení a je priamym a bezprostredným predsviatkom sviatku sviatkov - začiatkom Paschy. Na tejto liturgii sa číta pätnásť čítaní zo Starého zákona, ktoré symbolicky opisujú prípravu na príchod Ježiša Krista a jeho slávne Zmŕtvychvstanie. Namiesto Trojsvätej piesne sa spieva hymnus: „*Ktorí ste v Krista pokrstení...*“, čo je dôkazom toho, že už prví kresťania mali zvyk na Veľkú sobotu krstiť katechumenov (čakateľov na krst).

Po prečítaní apoštola sa spievajú verše z 81. žalmu. Počas týchto veršov sa premieňajú tmavé rúcha za svetlé (aj na prestole, žertveníku, analojoch atď.). Diakon vo svetlých rúchach, zobrazujúc prvého svedka a ohlasovateľa Kristovho Vzkriesenia, vychádza z evanjeliárom od oltára k pláštenici a číta radostnú evanjelióvu zvesť o Vzkriesení Krista Spasiteľa.

Namiesto cherubínskej piesne sa spieva hymnus ospevujúci príchod Kráľa kráľov „*Zmíkní každý človek...*“

Po zaambónnej modlitbe nasleduje požehnanie chlebov a vína. Tento obrad je spomienkou na staroveký zvyk kresťanov očakávať príchod Paschy v chráme, počúvajúc čítanie z knihy Skutkov apoštolov. Keďže sa predtým veriaci celý deň prísne postili (piatok a prakticky i celú sobotu), Cirkev obdarila veriacich požehnaným chlebom a vínom. Táto kniha čítaní zo skutkov apoštolov bola prečítaná do štvrtej hodiny noci (podľa nášho počítania času do desiatej hodiny večera v sobotu) a týmto čase sa začína polnočnica. Po skončení polnočnice všetci spoluslúžitelia oblečení vo všetkých svetlých bohoslužobných rúchach prenášajú pláštenicu zo stredu chrámu cez Cárské dvere a ukladajú ju na prestol. Tu leží (nie visí) počas ďalších štyridsať dní až do stredy pred sviatkom Nanebovstúpenia Pána.

SVÄTÁ A VEĽKÁ NEDEĽA PASCHY

Tento sviatok je najstarší, najväčší a najradostnejší spomedzi všetkých sviatkov. Je to sviatok všetkých sviatkov (*prazdnikov prazdnik*). Samotné slovo „pascha“ pochádza z hebrejského „pesach“ a znamená *prechod*. Historický základ sviatku je v udalosti vyvedenia vyvoleného národa z Egypta. Pre apoštolov a prvých kresťanov to bol prechod Ježiša Krista zo života do smrti (bolestná pascha Veľkého piatku) a zo smrti do života (slávnostná radostná pascha Veľkej noci). Sviatok „Velikdňa“ bol prijatý všetkými cirkvami. Rozdiel bol iba v dátume slávenia. Niektoré cirkvi (predovšetkým v Malej Ázii) slávil tento sviatok naraz so Židmi 14. nízana, iné týždeň po 14. nízane. Až I. nicejský snem v roku 325 definitívne stanovil slávenie Paschy v nedeľu po splne mesiaca po jarnej rovnodennosti (jedna z nedeľ medzi 22. marcom a 25. aprílom) a ak by na ten istý deň pripadla židovská Pascha, kresťanské slávenie Paschy sa prenieslo na ďalšiu nedeľu.

Svetlý týždeň

Počas 4.-5. storočia sa slávenie Paschy predžilo z jedného dňa na celý týždeň. Svetlý týždeň sa stal akoby vyvážením Veľkého – strasného týždňa, je akoby jedna veľkonočná nedeľa. Všetky bohoslužby sa slávia ako na samotnú Paschu, striedajú sa iba čítania s prokimenmi a hlasy na večeriach. Kňaz všetky bohoslužby, sviatosti a sväteniny vysluhuje vo všetkých bohoslužobných svetlých rúchach. Cárské dvere zostávajú celý týždeň otvorené.

Prevzaté z internetu. Upravili o.MZ a o.MB.